TÜRKİYE İŞ KURUMU

2021 YILI TOPTAN VE PERAKENDE TİCARET SEKTÖRÜ İŞGÜCÜ PİYASASI RAPORU

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER 2
TABLOLAR LİSTESİ 3
GRAFİKLER LİSTESİ 4
GİRİŞ 6
2021 YILI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI 8
TOPTAN VE PERAKENDE TİCARET SEKTÖRÜ RAPORU 8
İŞYERLERİ VE MEVCUT İSTİHDAM 9
İşyeri Verileri 9
Mevcut İstihdam Verileri 14
AÇIK İŞLER 17
TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER 25
GELECEK DÖNEM İSTİHDAM EĞİLİMLERİ 31
TOPTAN VE PERAKENDE TİCARET SEKTÖRÜNDE GELECEĞİN MESLEKLERİ 34
SONUÇ 35

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: COVİD-19 Döneminin 2+İstihdamlı İşyerlerini Etkileme Durumu 16
Tablo 2: Açık İşlerde Cinsiyete Göre Talep Edilen Eğitim Düzeyi 20
Tablo 3: Açık İşlerde Talep Edilen Beceriler..... 21
Tablo 4: En Fazla Açık İş Olan Meslekler..... 23
Tablo 5: Yükseköğretim Mezunu Talep Edilen Açık İşlerde İlk 20 Meslek 24
Tablo 6: Meslek Grubuna Göre Temininde Güçlük Çekilen Kişi Sayısı 26
Tablo 7: Temininde Güçlük Çekilen Meslekler 27
Tablo 8: 20+ İşyerlerinde İllere Göre Açık İş ve TGÇM Sayıları..... 29
Tablo 9: Sektörlere Göre Net İstihdam Değişimi..... 32
Tablo 10: Net İstihdam Artışı/Azalışı Beklenen Meslekler 32
Tablo 11: Gelecek 10 Yıl İçerisinde İşgücü Piyasasında Yaşanan Teknolojik Değişim Ya Da Dönüşümün İstihdama Yansıması Oranları 33

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1: Çalışan Sayısına Göre İşyerlerinin Dağılımı 9
Grafik 2: Kısmi Zamanlı Çalışma, Vardiya ve İhracat Yapan İşyerlerinin Oranı..... 10
Grafik 3: Yatırım Planlayan İşyerlerinin Oranı 11
Grafik 4: AR-GE Çalışması Yapan İşyerlerinin Oranı 12
Grafik 5: E-Ticaret Uygulaması Olan İşyeri Oranları 13
Grafik 6: Sektörlere Göre Kadın Çalışanların Oranı 14
Grafik 7: Çalışanların İşyeri Büyüklüklerine Göre Dağılımı 15
Grafik 8: Toptan ve Perakende Ticaret Sektörü Son 5 Yılın Açık İş Oranları 18
Grafik 9: İşyeri Büyüklüklerine Göre Açık İşi Olan İşyeri Oranları 19
Grafik 10: İşyeri Büyüklüklerine Göre Açık İşlerde Cinsiyet Tercihi..... 19
Grafik 11: Açık İşlerin Arama Kanallarına Göre Dağılımı 22
Grafik 12: Eleman Temininde Güçlük Çeken İşyeri Oranı..... 25
Grafik 13: Eleman Temininde Güçlük Çekilme Nedenleri 28

GİRİŞ

İşgücü piyasasında, arz ve talebin etkin bir şekilde eşleşmesi için, öncelikle piyasanın ihtiyaçlarını belirlemek gerekmektedir. İşgücü piyasasının mevcut durumunu ortaya koymak, seyrini izlemek ve beklentileri açığa çıkarmak amacıyla İŞKUR tarafından, 2007 yılından beri periyodik olarak İşgücü Piyasası Araştırmaları (İPA) gerçekleştirilmektedir. Farklı metodolojilerle, 2007'den beri devam eden araştırmalar, 2011 yılının ikinci yarısından itibaren TÜİK işbirliğiyle sürdürülmektedir. TÜİK altyapısı ile örneklem belirlenmekte ve yine bu işbirliği sayesinde çalışmanın teknik kısmı takip edilmektedir.

Araştırmanın temel amacı, işgücü piyasası ile ilgili periyodik bilgi elde etmek, işgücü piyasasında mevcut ve gelecek dönemde meydana gelen veya gelmesi beklenen sektörel ve mesleki değişim ile gelişmeleri izlemek, işgücü piyasasının talep yapısını ortaya koymak ve bu sonuçlar üzerinden aktif istihdam politikalarına ve bu verilere ihtiyaç duyacaklara bilgi üretmektir.

2020 yılında olduğu gibi 2021 yılı İşgücü Piyasası Araştırması COVID-19 sürecinden etkilenmemesi için Kurumumuz yoğun bir çaba harcamıştır. Bu kapsamda, çalışma metodolojisinde bir takım değişiklikler yapılmıştır. 2012 yılından itibaren yüz yüze uygulanan soru formları, İl Müdürlüklerimizin kapasitesi ve işyerlerine ulaşma yöntemlerine bağlı olarak; telefon, mail ve yüz yüze yöntemlerin tamamı kullanılarak uygulanmıştır. Ayrıca süreç gereği 2020 yılı İşgücü Piyasası Araştırmasında 2-9 çalışanı olan işyerleri çalışmanın kapsamından çıkartılmıştı. Fakat 2021 yılı İşgücü Piyasası Araştırmasına 2-9 çalışanı olan işyerleri çalışmanın kapsamına tekrar alınmıştır. 2-9 istihdamlı 1 milyon 231 bin 489, 10-19 istihdamlı 95 bin 312, 20+ istihdamlı 82 bin 988 olmak üzere toplam 1 milyon 409 bin 789 işyeri ile ilgili veriler derlenmiştir. Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektöründe ise 2-9 istihdamlı 430 bin 615, 10-19 istihdamlı 24 bin 658, 20+ istihdamlı 15 bin 844 olmak üzere toplam 471 bin 116 işyeri ile ilgili veriler derlenmiştir.

Çalışmada daha önceki yıllarda olduğu gibi; 20 ve daha fazla istihdamlı işyerleri 77 ilde tam sayım 4 ilde örneklem yöntemi ile il düzeyi ve Türkiye geneli tahmin üretecek şekilde, 2-9 ve

10-19 istihdamlı işyerleri örneklem yöntemiyle sadece Türkiye genelini tahmin edecek şekilde çalışma kapsamına dâhil edilmiştir.

Çalışma sonuçlarına göre Türkiye geneli ve il düzeyi raporlarının yanı sıra sektörel raporlar da hazırlanmıştır. Araştırma kapsamında Türkiye genelinde Avrupa Topluluğu Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflamasına (NACE Rev 2.) göre; Tarım, Ormancılık ve Balıkçılık, Kamu Yönetimi ve Savunma; Sosyal Güvenlik, Hane Halklarında İşverenler Olarak Faaliyetleri dışındaki 18 alt sektörde yer alan, 2 ve daha fazla istihdamlı işyerleri örnekleme çerçevesi olarak kabul edilmektedir. Bu çalışmada ise toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektörüne yönelik veriler değerlendirilmiştir.

2021 YILI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI
TOPTAN VE PERAKENDE TİCARET SEKTÖRÜ RAPORU

İşgücü Piyasası Araştırmalarının temel amaçları, işgücü piyasası ile ilgili periyodik bilgi elde etmek, işgücü piyasasında mevcut ve gelecek dönemde meydana gelen veya gelmesi beklenen sektörel ve mesleki değişim ile gelişmeleri izlemek, işgücü piyasasının talep yapısını ortaya koymak ve bu sonuçlar üzerinden aktif istihdam politikalarına veri kaynağı teşkil etmek şeklindedir. Bu kapsamda 2021 yılı İşgücü Piyasası Araştırması 22 Mart – 30 Nisan 2021 tarihleri arasında 2-9, 10-19 ve 20+ işyerlerine soru formu uygulayarak gerçekleştirilmiştir.

Uluslararası sektörel ve mesleki sınıflandırmalar kullanılarak yapılmış olan bu araştırmada il düzeyinde sonuç alabilmek maksadıyla 20 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerleri için 77 ilde tamsayım, 4 ilde örneklem yöntemiyle çalışma gerçekleştirilmiştir. Örneklem yapılan iller İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa'dır. 2-9 ve 10-19 arası çalışanı olan işyerlerinde ise ülke geneli için örneklem yöntemi kullanılmıştır.

2021 yılı İşgücü Piyasası Araştırması kapsamında 70 bin 693 işyerine soru formu uygulanarak 1 milyon 409 bin 789 işyerine yönelik veri derlenmiştir. 1 milyon 409 bin 789 işyerinde 14 milyon 911 bin 962 çalışan tespit edilmiştir.

2021 yılı İşgücü Piyasası Araştırması sonuçları kullanılarak Türkiye geneli ve il raporları dışında sektörel raporlar da oluşturulmuştur. Bu raporda toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektörü özelinde sonuçlar ele alınacaktır. Bu sebeple rapor içerisinde toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektöründen bahsedilirken zaman zaman "sektör" ibaresi kullanılmıştır.

Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı sektörünün alt sektörleri içinde Motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin toptan ve perakende ticareti ile onarımı, Toptan ticaret (Motorlu kara taşıtları ve motosikletler hariç), Perakende ticaret (Motorlu kara taşıtları ve motosikletler hariç) yer almaktadır. Özellikle raporda meslek bazında veriler incelenirken Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı Sektörünün kapsamı dikkate alınmalıdır.

İŞYERLERİ VE MEVCUT İSTİHDAM

2021 yılı İşgücü Piyasası Araştırması kapsamında Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı sektöründe 471 bin 116 işyeri için veri derlenmiş olup, bu işyerlerinde toplam 3 milyon 364 bin 454 çalışan tespit edilmiştir. Araştırma kapsamındaki işyerlerinin yüzde 33,4'ü, çalışanların yüzde 22,6'sı toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektöründedir. İşyeri oranı çalışan oranına göre daha fazladır. Ülkemizde istihdamın en çok yer aldığı, diğer bir deyişle her 10 çalışanından yaklaşık 2'sinin bu sektörde olduğu anlaşılmaktadır. Ticaretin gelişmesiyle birlikte ülkemiz ekonomik yapısı içinde sektör önemli bir paya sahiptir.

İşyeri Verileri

İşyeri verileri bölümünde araştırma kapsamındaki toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektöründe faaliyet gösteren işyerlerinin özelliklerine ilişkin veriler ortaya konacaktır.

Aşağıdaki grafikte sektörde faaliyet gösteren işyerlerinin büyüklüklerine göre dağılımı incelenmiştir.

Grafik 1: Çalışan Sayısına Göre İşyerlerinin Dağılımı

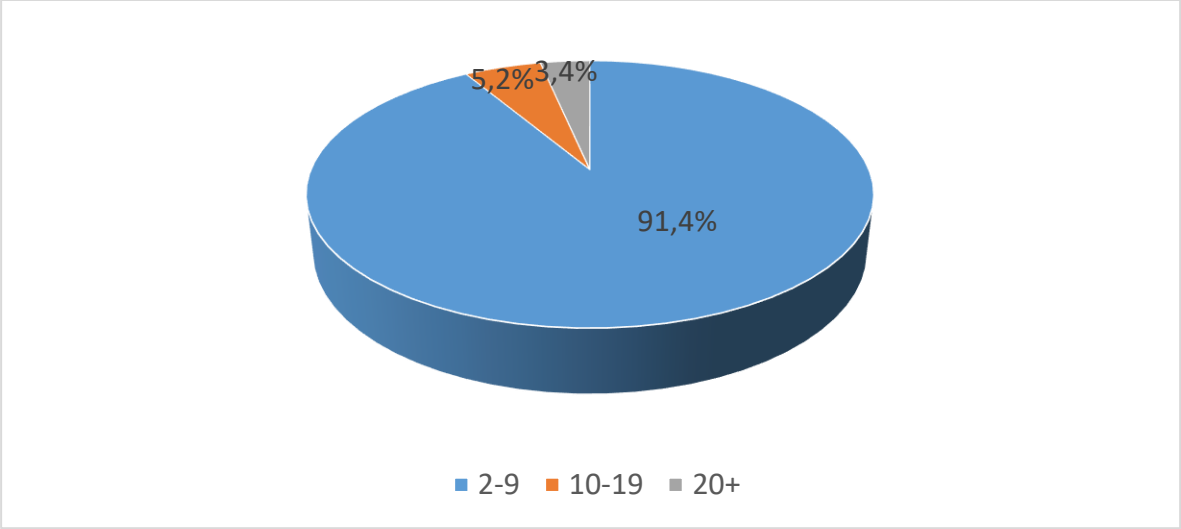

Kaynak: İPA 2021

Sektörde faaliyet gösteren işyerlerinin yüzde 91,4'ü 2-9 arası istihdamlı işyerlerinden ve yüzde 5,2'si 10-19 arası istihdamlı işyerlerinden oluşmaktadır. 20 ve daha fazla istihdamlı

işyeri sayısı ise toplam işyerleri içinde yüzde 3,4 oranında bulunmaktadır. Türkiye genelinde araştırma kapsamındaki işyerlerinin yüzde 87,4'ü 2-9 arası ve yüzde 6,8'i 10-19 arası istihdamlı işyerlerinden oluşmaktadır. Türkiye genelindeki 20+ istihdamlı işyerlerinin toplam işyerleri içindeki payı ise yüzde 5,9'dur. Sektördeki işyerleri istihdam yapısı bakımından Türkiye geneline göre daha küçük yapıdadır.

Grafik 2: Kısmi Zamanlı Çalışma, Vardiya ve İhracat Yapan İşyerlerinin Oranı

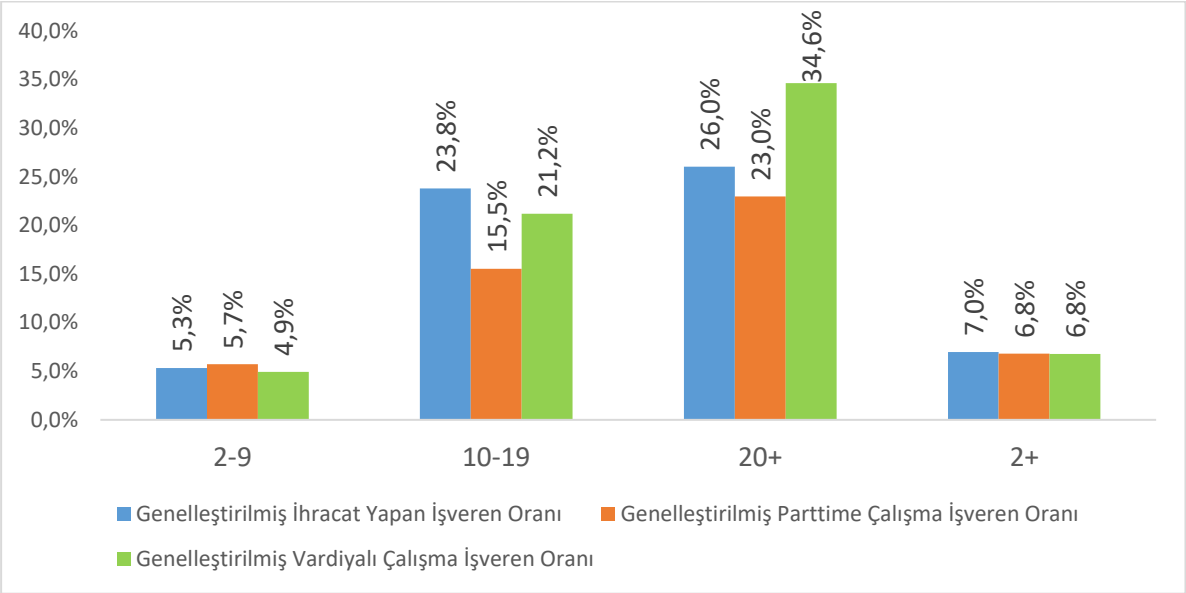

Kaynak: İPA 2021

Sektördeki ihracat yapan işyerlerinin oranı yüzde 7'dir. Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektörü bu alanda Türkiye geneline göre 0,3 farkla daha yüksek bir orana sahiptir. Türkiye genelinde toplam işyerlerinin yüzde 6,7'si ihracat yapmaktadır. Sektörde işyeri büyüklüğü arttıkça ihracat yapma oranı da artmaktadır. 2-9 istihdamlı işyerlerinde yüzde 5,3, 10-19 istihdamlı işyerlerinde 23,8 ve 20+ istihdamlı işyerleri için yüzde 26'dır.

Vardiyalı çalışma gerçekleştiren işyerleri ise sektördeki işyerlerinin yüzde 6,8'ini oluşturmaktadır. 2-9 istihdamlı işyerlerinde yüzde 4,9, 10-19 istihdamlı işyerlerinde yüzde 21,2 ve 20+ istihdamlı işyerleri için yüzde 34,6'dır. Vardiyalı çalışma yapmak, sektörde Türkiye geneline göre daha düşüktür. Türkiye genelinde vardiyalı çalışma yapan işyerlerinin oranı yüzde 8,8 olarak gerçekleşmiştir.

Kısmi çalışma gerçekleştiren işyerleri ise sektördeki işyerlerinin yüzde 6,8'ini oluşturmaktadır. 2-9 istihdamlı işyerlerinde yüzde 5,7, 10-19 istihdamlı işyerlerinde yüzde

15,5 ve 20+ istihdamlı işyerleri için yüzde 23'tür. Kısmi çalışma yapmak, sektörde Türkiye geneline göre daha düşüktür. Türkiye genelinde kısmi çalışma yapan işyerlerinin oranı yüzde 10,8 olarak gerçekleşmiştir.

Grafik 3: Yatırım Planlayan İşyerlerinin Oranı

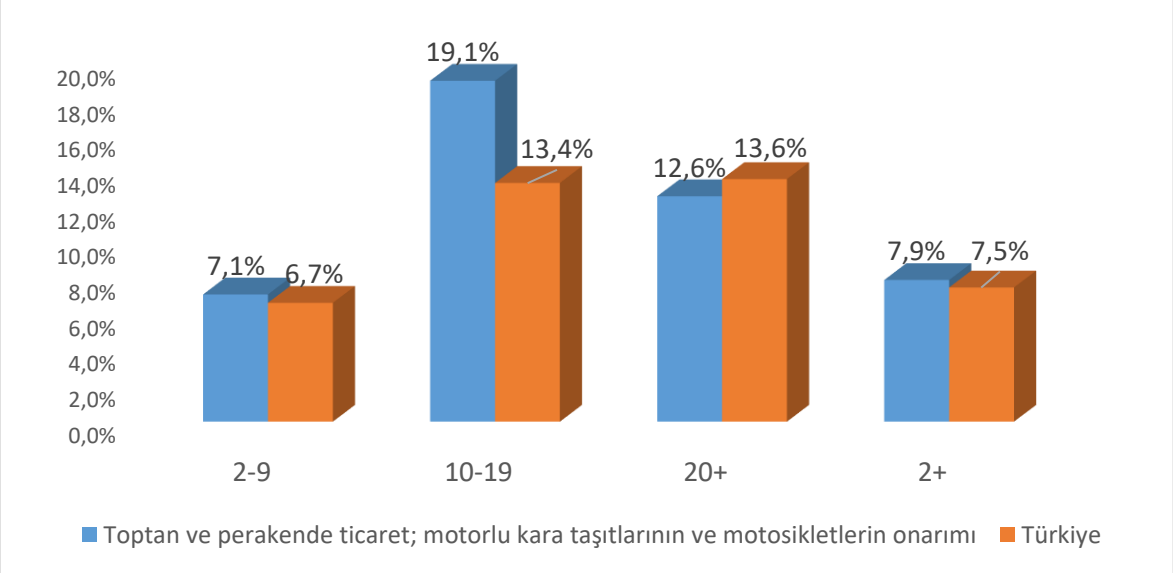

Kaynak: İPA 2021

Sektörde araştırma kapsamına giren işyerlerinin yüzde 7,9'u gelecek 1 yıl içinde yatırım yapmayı planlamaktadır. Türkiye genelinde ise bu oran yüzde 7,5 olarak gerçekleşmiştir. Ülke genelinde ise işyeri büyüklüğü arttıkça yatırım planlayan işyeri oranı artarken sektörde yatırım planlayan işyeri oranında dalgalı seyir izlenmektedir.

Sektörde, yatırım planlayan işyerlerinin yüzde 62,8'i "ilave yatırım", yüzde 16,4'ü "teknolojik yatırım, yüzde 20,5'i "stratejik yatırım" yapacağını, yüzde 23,4'ü "diğer yatırım" seçeneğini belirtmişlerdir.

Grafik 4: AR-GE Çalışması Yapan İşyerlerinin Oranı

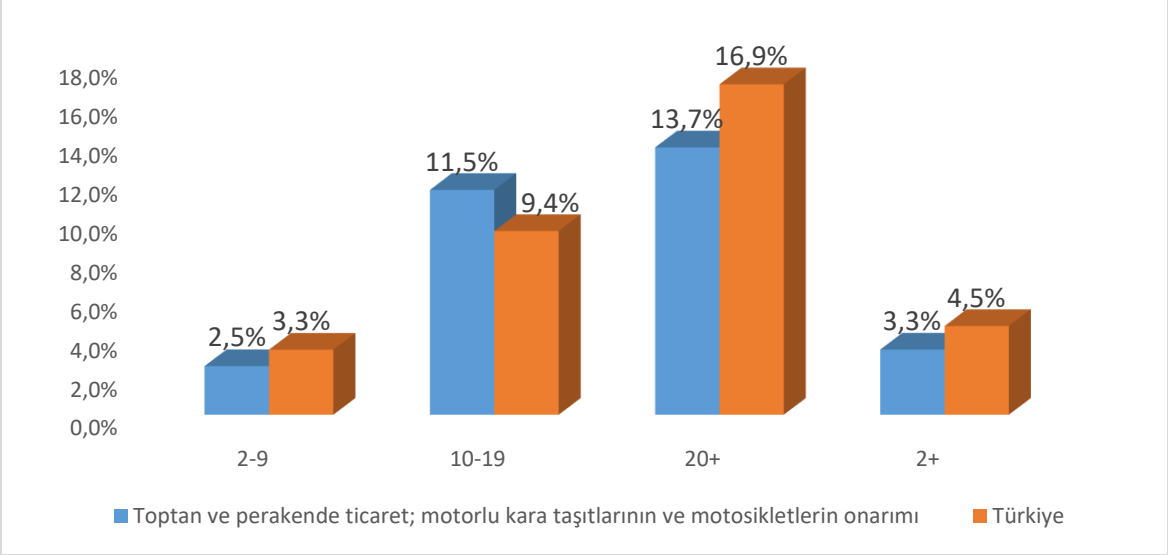

Kaynak: İPA 2021

Sektörde olup araştırma kapsamında yer alan işyerlerinin yüzde 3,3'ünde AR-GE çalışması yapıldığı belirtilmiştir. Türkiye genelinde ise AR-GE çalışması yapan işyerlerinin oranı yüzde 4,5 olarak gerçekleşmiştir. Sektördeki AR-GE çalışması yapan işyeri oranı ülke geneline benzerdir.

Sektördeki işyeri büyüklüklerine göre bu oranlar incelendiğinde ise; işyeri büyüklüğü arttıkça AR-GE çalışması yapan işyeri oranının yükseldiği görülmektedir. Sektörde AR-GE çalışması yapan işyerlerinin oranı; 2-9 istihdamlı işyerlerinde 2,5, 10-19 istihdamlı işyerlerinde yüzde 11,5 ve 20+ istihdamlı işyerleri için yüzde 13,7 olarak gerçekleşmiştir. Görüldüğü üzere sektörde firmaların çalışan sayısı arttıkça AR-GE çalışmaları yoğunlaşmaktadır.

Grafik 5: E-Ticaret Uygulaması Olan İşyeri Oranları

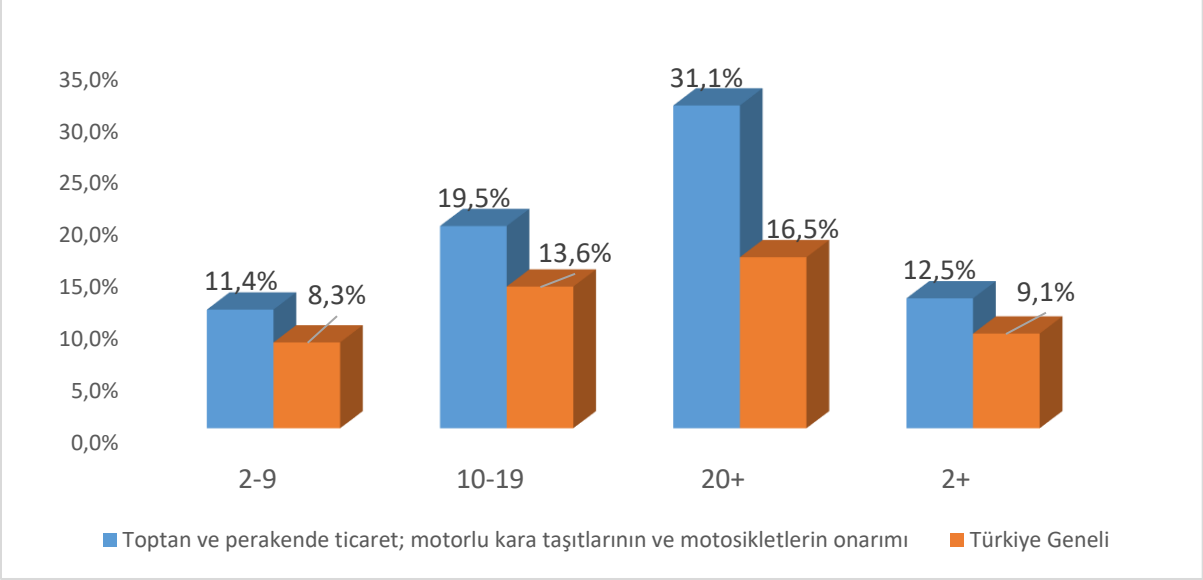

Kaynak: İPA 2021

Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektöründe e-ticaret uygulama oranı sektör büyüklüğüne göre arttığı görülmektedir. Sektörde e-ticaret uygulama oranı 2+ istihdamlı işyerlerinde yüzde 12,5 iken Türkiye genelinde bu oranın yüzde 9,1'e düştüğü gözlemlenmiştir. 2019 yılında sektörde bulunan 20 ve daha fazla istihdamlı her 100 işyerinden 25 işyeri iken 2020 ve 2021 yıllarında bu sayı sırasıyla 29 ve 31 işyerine çıktığı tespit edilmiştir. Bu artışın nedeni pandemiden kaynaklanmış olabileceği değerlendirilmektedir.

Mevcut İstihdam Verileri

Bu bölümde toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektörü altında faaliyet gösteren araştırma kapsamındaki işyerlerinde istihdam edilenlere ilişkin verilere yer verilecektir.

Sektörde araştırma kapsamına giren işyerlerinde toplam 3 milyon 364 bin 454 çalışan tespit edilmiştir. Çalışanların yüzde 69,1'i erkeklerden, yüzde 30,1'i ise kadınlardan oluşmaktadır. Araştırma kapsamında bulunan işyerlerinde Türkiye genelinde toplam çalışan sayısı 14 milyon 911 bin 962 olarak tespit edilmiş olup, Türkiye genelinde toplam çalışanların yüzde 28,1'i kadınlardan oluşmaktadır. Sektörde kadınların ağırlığı Türkiye geneline göre 2 puan daha fazladır. Sektörde çalışan her 3 kişiden yaklaşık olarak 1 tanesi kadındır.

Grafik 6: Sektörlere Göre Kadın Çalışanların Oranı

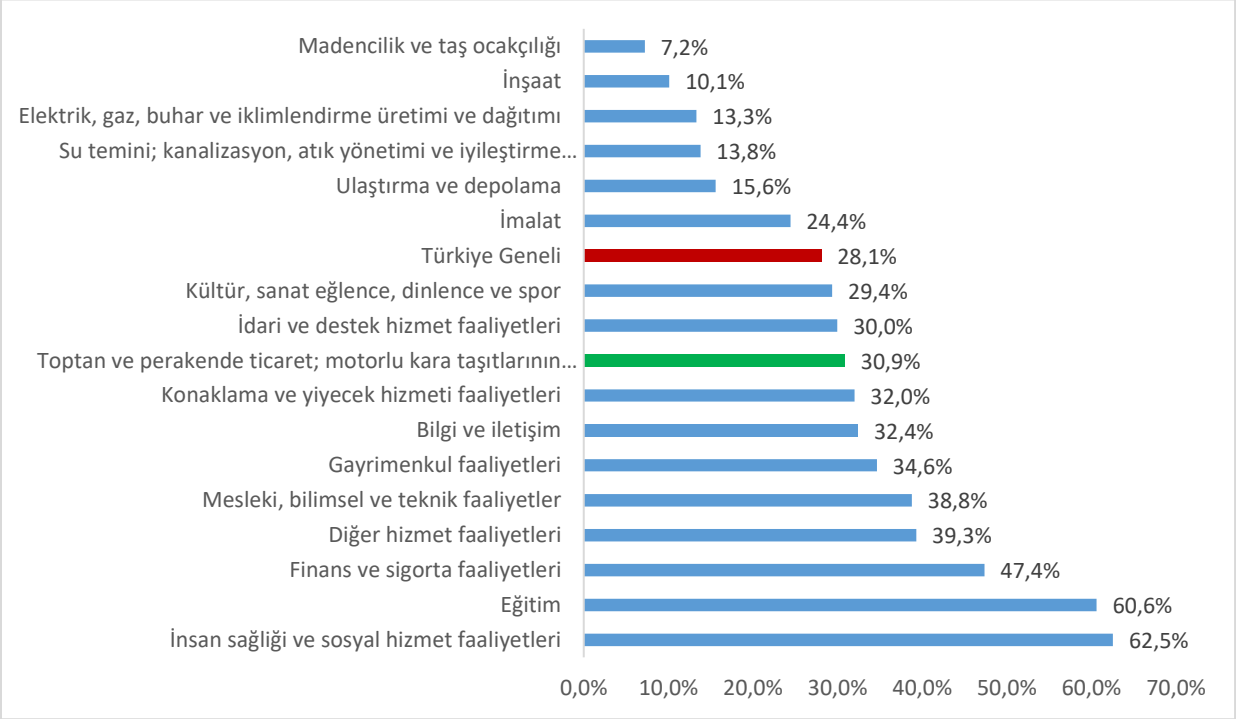

Kaynak: İPA 2021

Grafik 6'da sektörlere göre kadın çalışanların toplam çalışanlar içindeki oranları gösterilmiştir. 2021 yılı İşgücü Piyasası Araştırması kapsamında sektörde kadın çalışanların yüzde 30,9 iken, Türkiye genelinde bu oran 28,1'e düşmektedir. Sektörde kadın çalışan sayısı 1 milyon 38 bin 597 iken Türkiye genelinde bu sayı 4 milyon 189 bin 113'tür.

Grafik 7: Çalışanların İşyeri Büyüklüklerine Göre Dağılımı

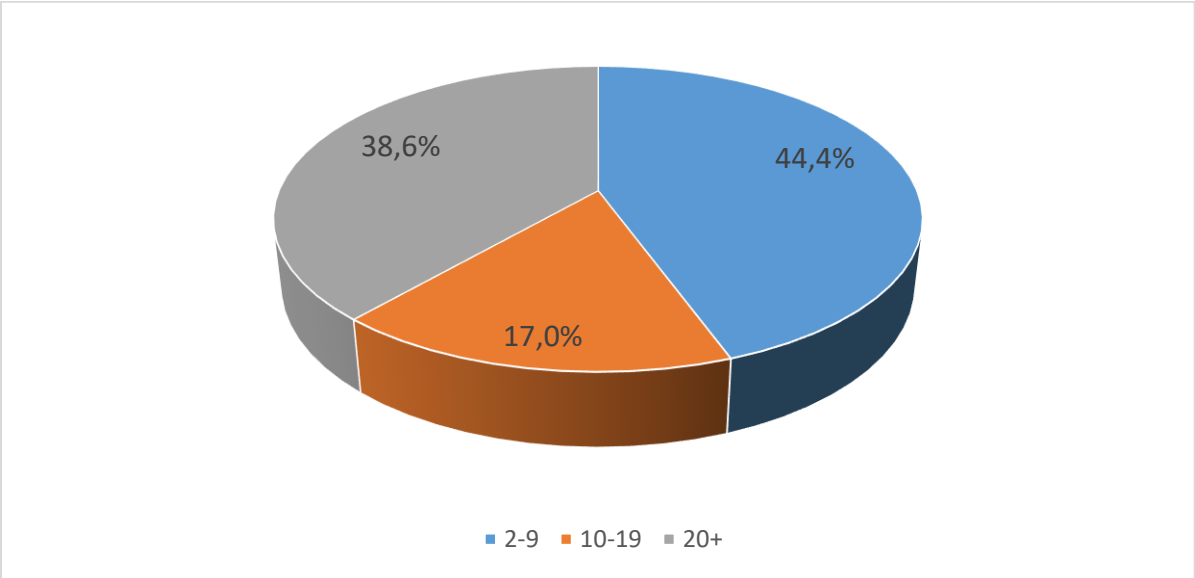

Kaynak: İPA 2021

Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektöründeki çalışanların yüzde 44,4'ü 2-9 istihdamlı işyerlerinde çalışmaktadır. Çalışanların yüzde 38,6'sı 20+ ve yüzde 17'si 10-19 arası istihdamlı işyerlerinde alışmaktadır. Türkiye genelinde ise 20+ istihdamlı işyerlerindeki çalışanların toplam çalışanlar içindeki oranı yüzde 56,1 iken; 2-9 istihdamlı işyerleri için yüzde 32 ve 10-19 istihdamlı işyerleri için yüzde 11,9'dur. Sektörde, Türkiye geneline göre 2-9 ve 10-19 arası istihdamlı işyerlerinde çalışanların oranı fazladır.

Tablo 1: COVİD-19 Döneminin 2+İstihdamlı İşyerlerini Etkileme Durumu

Sektör	Çok arttı	Arttı	Değişmedi	Azaldı	Çok azaldı	Genel Toplam
Madencilik ve taş ocakçılığı	1,0%	2,9%	37,4%	41,5%	17,3%	100,0%
İmalat	1,2%	5,0%	26,7%	47,4%	19,8%	100,0%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	0,4%	1,3%	72,9%	22,0%	3,5%	100,0%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	0,6%	3,3%	38,1%	43,6%	14,4%	100,0%
İnşaat	0,5%	1,5%	30,2%	47,8%	20,0%	100,0%
Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı	0,4%	4,9%	25,8%	48,3%	20,6%	100,0%
Ulaştırma ve depolama	0,6%	2,5%	26,7%	46,9%	23,3%	100,0%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	0,3%	1,2%	8,8%	42,5%	47,2%	100,0%
Bilgi ve iletişim	1,6%	6,2%	32,3%	40,9%	19,0%	100,0%
Finans ve sigorta faaliyetleri	0,1%	2,8%	29,1%	53,3%	14,7%	100,0%
Gayrimenkul faaliyetleri	0,7%	1,5%	25,2%	48,1%	24,5%	100,0%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	3,0%	8,8%	31,9%	39,1%	17,2%	100,0%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	0,8%	3,0%	21,5%	41,4%	33,2%	100,0%
Eğitim	0,1%	1,3%	11,0%	47,3%	40,3%	100,0%
İnsan sağliği ve sosyal hizmet faaliyetleri	2,9%	5,0%	24,2%	51,5%	16,5%	100,0%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	0,5%	0,9%	16,2%	36,5%	45,9%	100,0%
Diğer hizmet faaliyetleri	1,0%	1,2%	19,1%	41,4%	37,3%	100,0%
Genel Toplam	**0,8%**	**4,0%**	**25,1%**	**46,2%**	**23,9%**	**100,0%**

Kaynak: İPA 2021

Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektöründe, COVİD-19 Döneminin 2+İstihdamlı İşyerlerini Etkileme Durumu incelendiğinde işverenlerin yüzde 5,3'ü işlerinin arttığını, 25,8'i işlerinin değişmediğini ve yüzde 68,9'unun ise işlerinin azaldığını belirtmiştir. Türkiye genelinde ise işverenlerin yüzde 4,8'inin işlerinin arttığını, yüzde 25,1'inin işlerinin değişmediğini ve yüzde 70,1'inin ise işlerinin ciddi oranda azaldığını belirtmiştir. Tüm bu verilere bakarak sektörde her 10 işyerinden yaklaşık 7'sinin ve Türkiye genelinde ise her 10 işyerinden 7'sinin pandemiden kaynaklı işlerinin azaldığını belirtmişlerdir.

AÇIK İŞLER

Açık iş; o an piyasada işgücü talep eden işyerlerinin istihdam ihtiyacını sayı, meslek, beceri ve eğitim düzeyi ile ortaya koyan verilerdir. Türkiye İş Kurumu olarak, bu veriyi, anlık ilanlarımızdan takip edebilmekteyiz. Ancak Türkiye geneli tüm açık iş verilerini tahmin etme adına, 4 dönemlik "Açık İş Araştırması" gerçekleştirdiğimiz gibi en kapsamlı araştırmamız olan "İşgücü Piyasası Araştırması''nda da soru formunda yer almaktadır. Bu veri ile işgücü piyasasında talep tarafının ihtiyaçlarını ortaya konmakta; meslek, beceri ve eğitim düzeyi bilgisini elde edilerek gerek işgücü yetiştiren kurum kuruluşlara, gerekse arzın bizzat kendisine yol gösterici bilgi üretilmektedir.

Araştırma kapsamındaki işyerlerine 2021 yılı 22 Mart – 30 Nisan tarihleri arasında ziyaret gerçekleştirildiği zamanda açık işlerinin bulunup bulunmadığı sorulmuştur. İşyerlerine bu soru kapsamında açık iş bulunan mesleklerin yanında bu meslekte cinsiyet tercihlerinin olup olmadığı, açık iş olan meslekler için talep edilen asgari eğitim düzeyi, açık işlerinde engelli işgücü tercih edip etmeyecekleri, aranılan beceriler ve açık işlerini hangi kanallar ile aradıkları sorulmuştur.

Araştırma kapsamında toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektöründe 471 bin 116 işyerinden 20 bin 341'inde çalışma

döneminde açık iş olduğu tespit edilmiş olup, 20 bin 341 işyerinden toplam 43 bin 183 kişilik açık iş olduğu bilgisi alınmıştır.

Sektördeki açık iş oranı yaklaşık yüzde 1,1 olarak tespit edilmiştir. Bir diğer ifadeyle sektörde 100 kişilik istihdam potansiyelinin yaklaşık 99'unun fiili istihdamda olduğu, yaklaşık bir kişilik ise personel açığının bulunduğu tespit edilmiştir. Açık iş oranı Türkiye genelinde yüzde 1,5 olarak tespit edilmiştir. Sektörün açık iş oranı Türkiye geneli açık iş oranından yaklaşık 0,4 puan altında gerçekleşmiştir. Sektörün eleman ihtiyacı Türkiye ortalamasının altındadır.

Grafik 8: Toptan ve Perakende Ticaret Sektörü Son 5 Yılın Açık İş Oranları

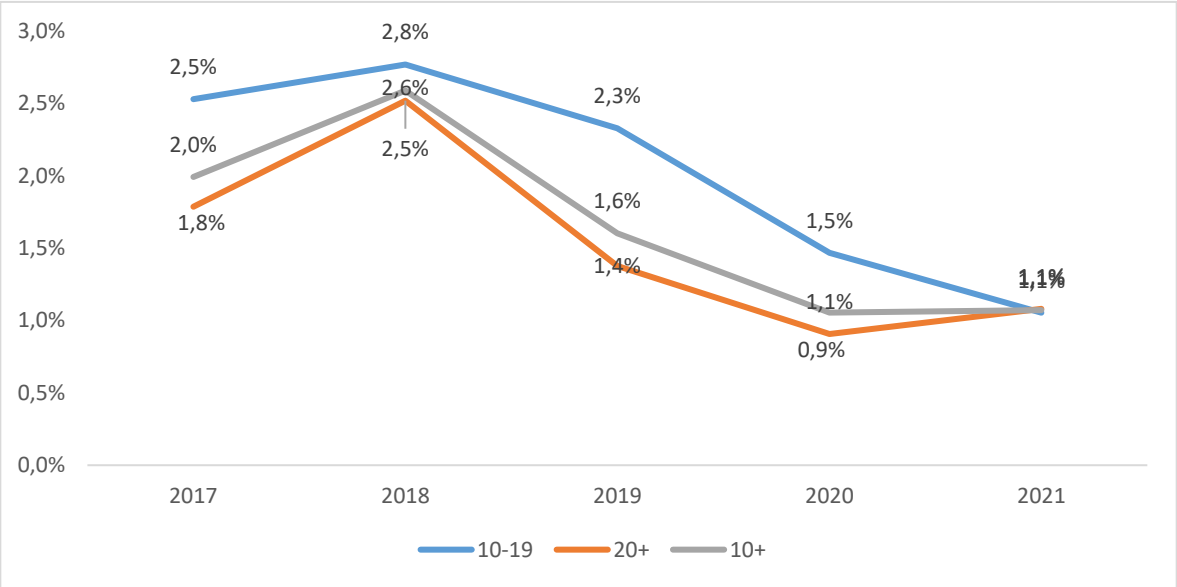

Kaynak: İPA 2021
Not: 2020 Yılı İşgücü Piyasası Araştırmasında 2-9 istihdamlı işyerleri çıkarıldığı için 10+istihdamlı işyerleri baz alınmıştır.

Sektördeki 10+ istihdamlı işyerlerininin son beş yılın açık iş oranları incelendiğinde 2017 yılından 2018 yılına kadar bir artış yaşandığı görülmekte olup ancak 2018 yılından 2020 yılına kadar bir azalış olduğu gözlemlenmektedir. 2020 yılındaki açık iş oranındaki düşüş pandemiden kaynaklı olabileceği değerlendirilmektedir. Fakat bu yılki araştırma Mart ve Nisan aylarında gerçekleşmesi neticesinde 2021 yılı açık iş oranın yükselmesinde rol oynadığı görülmektedir.

Sektörde açık işi olan işyerleri, sektördeki araştırma kapsamındaki tüm işyerlerinin 4,3'üne tekabül etmektedir. Bu oran Türkiye genelinin 0,8 puan altındadır.

Grafik 9: İşyeri Büyüklüklerine Göre Açık İşi Olan İşyeri Oranları

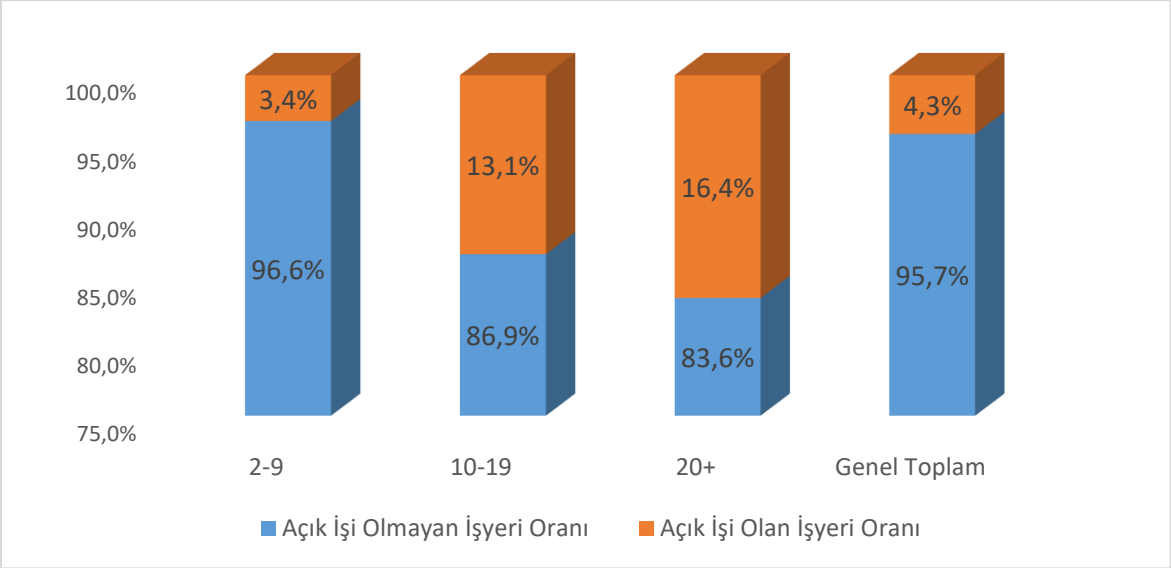

Kaynak: İPA 2021

İşyeri büyüklüklerine göre değerlendirildiğinde ise 2-9 arası yüzde 3,4 ve 10-19 arası istihdamlı işyerlerindeki tüm işyerlerinin yüzde 13,1'inde açık iş bulunmakta iken; 20+ istihdamlı işyerlerinin yüzde 16,4'ünde açık işi bulunmaktadır. İşyeri büyüklüğü arttıkça açık işi olan işyeri oranı artmaktadır.

Grafik 10: İşyeri Büyüklüklerine Göre Açık İşlerde Cinsiyet Tercihi

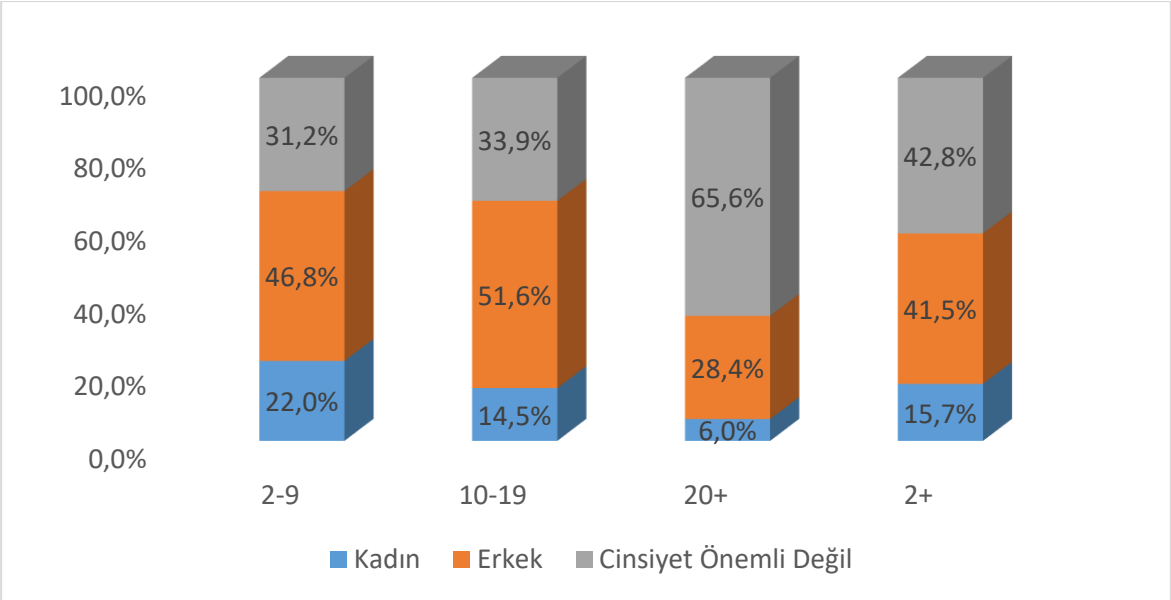

Kaynak: İPA 2021

Grafik 10'da işverenlerin açık işlerinde cinsiyet özelinde tercihleri yansıtılmıştır. Sektörde 2+ istihdamlı işyerlerinden alınan toplam 43 bin 183 kişilik açık işin yüzde 42,8'inde cinsiyet anlamında özel bir tercihte bulunulmamıştır. İşverenler söz konusu açık işlerinde cinsiyetin önemli olmadığını ifade etmek istemişlerdir. Bunun yanında bu işyerlerinden alınan açık işlerin yüzde 15,7'sinde sadece "kadın" işgücü tercihinde bulunulmuştur.

Sadece "kadın" işgücü istihdam edilmesi yönünde tercihte bulunulması ve işyeri büyüklüğü arasında ters bir orantı olduğu görülmektedir. En çok "kadın" işgücü isteminin 2-9 istihdamlı işyerlerinde olduğu görülmektedir. 2-9 arası istihdamlı işyerlerinde yüzde 22 ve 10-19 arası istihdamlı işyerlerinde açık işlerin yüzde 14,5'inde kadın işgücü tercihinde bulunulmuşken bu oran 20+ istihdamlı işyerlerinde yüzde 6 olarak tespit edilmiştir. Bu tablonun ortaya çıkmasında 20 ve daha fazla istihdamlı her 3 açık işten 2'sinde cinsiyetin önemli olmaması etkili olmuştur.

Tablo 2: Açık İşlerde Cinsiyete Göre Talep Edilen Eğitim Düzeyi

Eğitim Seviyesi	Kadın	Erkek	Cinsiyet Önemli Değil	Genel Toplam
Lise Altı	11,0%	13,2%	18,4%	15,1%
Çıraklık	2,9%	3,2%	0,0%	1,8%
Genel Lise	54,1%	29,3%	34,7%	35,5%
Meslek Lisesi	0,1%	12,7%	2,0%	6,1%
Meslek Yüksekokulu	2,1%	1,8%	8,9%	4,9%
Lisans	7,4%	8,5%	17,3%	12,1%
Lisansüstü	0,0%	0,1%	0,4%	0,2%
Her hangi bir eğitim düzeyi aramıyorum	22,4%	31,3%	18,3%	24,3%
Genel Toplam	**100,0%**	**100,0%**	**100,0%**	**100,0%**

Kaynak: İPA 2021

Tablo 2'de ise işverenlerin cinsiyet kırılımına göre açık işlerinde hangi eğitim düzeyini talep ettikleri gösterilmiştir. Genel anlamda toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektöründe 2+ istihdamlı işyerlerinden alınan açık işlerin yüzde 35,5 gibi yüksek bir oranda genel lise eğitim düzeyi talep edilmektedir. Bu eğitim düzeyinden sonra en çok talep edilen eğitim düzeyi ise yüzde 24,3 ile herhangi bir eğitim düzeyi aramamaktadır. Üçüncü sırada talep edilen eğitim düzeyi yüzde 15,1 ile lise altı eğitim

düzeyidir. Bu oranlar, sektörün mevcut istihdamından sonra ihtiyaç duyulan işgücü eğitim seviyesinin durumunu göstermektedir.

Bu oranları Türkiye geneli ile mukayese edersek; Türkiye genelinde en fazla oranda işverenler herhangi bir eğitim düzeyi aramamakta ve bunun oranı yüzde 32'dir. İkinci sırada en çok talep edilen eğitim düzeyi ise yüzde 20 oranı ile genel lise eğitimi iken, bunu üçüncü sırada yüzde 17,5 ile lise altı eğitim takip etmektedir. İşverenlerin açık işlerinde talep ettikleri eğitim düzeyi kapsamında sektördeki eğilim meslek lisesi yerine genel lise yönünde olduğu sergilenmektedir.

Sektörde, açık işlerde talep edilen eğitim düzeyleri cinsiyet özelinde değerlendirildiğinde; kadın işgücü tercihlerinde yüzde 54,1 oranı ile genel lise eğitim düzeyi, erkek işgücü tercihlerinde ise yüzde 31,1 oranı ile herhangi bir eğitim düzeyi aramamaktadır. Buna göre sektördeki cinsiyete göre eğitim durumunun farklılaştığı görülmektedir.

Sektörde cinsiyet bazında ayrım yapılmayarak kadın ya da erkek işgücünün önemli olmadığı açık işler için ise yüzde 34,7 oranında genel lise eğitim düzeyi talep edilmektedir. Tabloda dikkat çeken bir diğer veri ise, sektördeki açık işlerde lisans ve lisansüstü eğitim düzeyi arayanların oranı, cinsiyet önemli değil diyenlerde, cinsiyet tercihi yapanlara göre daha yüksek oranda olduğu görülmektedir. Başka bir deyişle sadece kadın işgücü ya da sadece erkek işgücü talep edilmeyen açık işler için talep edilen eğitim seviyesi daha yüksektir. Bu sonucun arkasında, lisans ve lisansüstü mezunu talep edilen işler için "kadın işi" ya da "erkek işi" ayrımı yapılmadığı ve önemli olan kriterin işi yapabilecek yetkinliğe sahip olunması gerektiği hususu bulunmaktadır.

Tablo 3: Açık İşlerde Talep Edilen Beceriler

Beceriler	2-9	10-19	20+	Genel Toplam
İletişim ve İfade Yeteneği	1	1	1	1
İş Tecrübesi	2	4	5	2
Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe	3	5	3	3
Takım Çalışması	5	2	2	4
İkna Kabiliyeti ve Pazarlama Gücü	4	7	7	5
Sorun Çözme ve İnsiyatif Alabilme	6	9	6	6
Fiziki ve Bedensel Yeterlilik	8	6	4	7
Analitik Düşünebilme	7	3	8	8
Bilgisayar Kullanımı	9	8	9	9
Yabancı Dil	10	10	10	10

Kaynak: İPA 2021

Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektöründe tespit edilen tüm açık işler için talep edilen beceriler sıralandığında ilk sırada "İletişim ve İfade Yeteneği", ikinci sırada "İş Tecrübesi", üçüncü sırada ise "Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe" bulunmaktadır. İşyeri büyüklüklerine göre becerilerin sıralamasına bakıldığında ise 2-9 istihdamlı işyerlerinde ilk üç sırada İletişim ve İfade Yeteneği, İş Tecrübesi ve Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe becerileri gelmektedir. 10-19 istihdamlı işyerlerinde ilk üç sırada İletişim ve İfade Yeteneği yerini korurken diğer iki beceri ilk üçe giremediği görülmektedir. 20+istihdamlı işyerlerinde de İletişim ve İfade Yeteneği ve Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe becerisinin ilk üç sırada yer aldığı görülmektedir.

Sektörün, açık işler için talep edilen beceriler incelendiğinde Türkiye geneli ile benzer bir eğilime sahip olduğu görülmektedir. Ancak İletişim ve İfade Yeteneği becerisi sektörde ilk üçte yer alırken Türkiye genelinde ilk üç sırada yer almamaktadır.

Grafik 11: Açık İşlerin Arama Kanallarına Göre Dağılımı

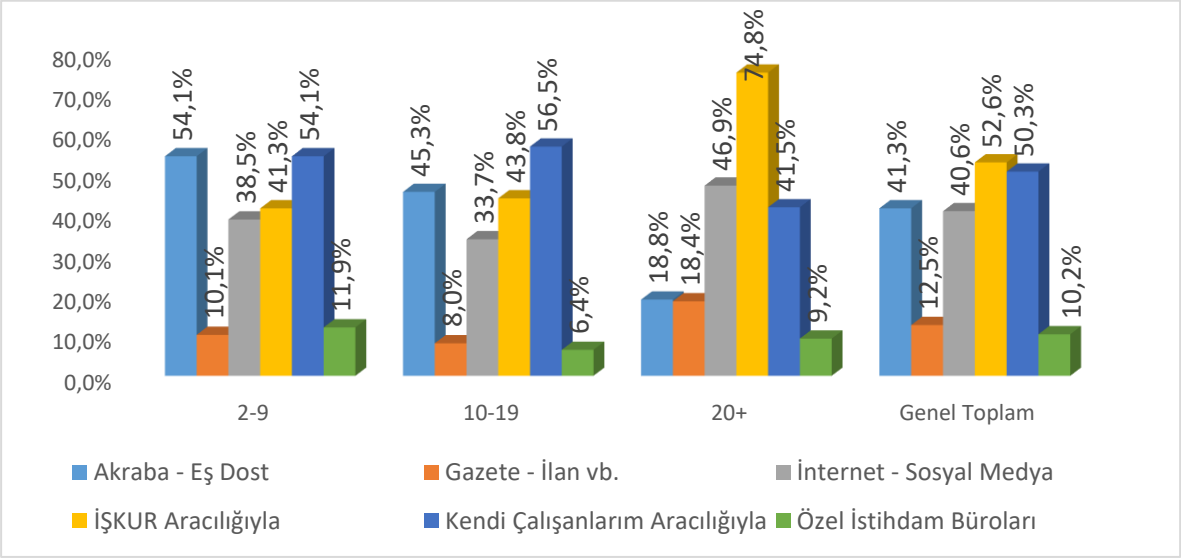

Kaynak: İPA 2021

İşverenlerin açık işleri için kullandıkları arama kanalları, işyeri büyüklüklerine göre önemli ölçüde farklılaşmaktadır. 2 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde İŞKUR aracılığıyla en fazla tercih edilen arama kanalı olarak ortaya çıkmıştır. Sektörde, ikinci sırada "Kendi Çalışanlarım Aracılığıyla" arama kanalı olarak görülmektedir. Arama kanalı olarak üçüncü sırada ise 'Akraba-Eş Dost'' gelmektedir. Türkiye geneli açık işi olan işyerlerinin arama kanalı tercihlerine bakıldığında ise toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektörü ile benzer bir eğilim sergilendiği görülmektedir.

Tablo 4: En Fazla Açık İş Olan Meslekler

Meslekler	Açık İş Sayısı
Satış Danışmanı	2.664
Eczacı Kalfası	1.682
Temizlik Görevlisi	1.415
Perakende Satış Elemanı (Tezgahtar)	1.388
Reyon Görevlisi	1.316
Pazarlamacı	1.212
Kasiyer	1.050
Perakende Satış Elemanı (Gıda)	914
Lojistik Elemanı	877
Pazarlama Müdürü	843
Madeni Yağ Satış Elemanı	841
Market Elemanı	707
Otomotiv Kaporta Ustası	672
Pazarlama Sorumlusu	661
Ön Muhasebeci	651
Dekoratif Ev Tekstili Üretim Elemanı	631
Eczane Hizmetleri Teknikeri	631
Kompleci (Dokuma Hazır Giyim Ve Ev Tekstili)	626
Beden İşçisi (Genel)	569
Mermer Blok Kesme Makinesi Operatörü	492
Diğer Meslekler	23.341
Genel Toplam	**43.183**

Kaynak: İPA 2021

Tablo 4'te toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektöründen alınan açık işler içinde ilk 20'de bulunan meslekler belirtilmiştir. Sektörde 43 bin 183 kişilik açık iş tespit edilmiş olup bu açık işler 554 farklı meslekte bulunmaktadır. 2 bin 664 kişilik açık işle ilk sırada Satış Danışmanı 1.682 kişilik açık işle ikinci sırada Eczacı Kalfası 1.415 kişilik açık işle üçüncü sırada Temizlik Görevlisi meslekleri yer almıştır.

Tablo 5: Yükseköğretim Mezunu Talep Edilen Açık İşlerde İlk 20 Meslek

Meslekler	Açık İş Sayısı
Pazarlama Müdürü	843
Eczacı Kalfası	841
Eczane Hizmetleri Teknikeri	631
Pazarlama Sorumlusu	425
İç Mimar	422
İnşaat Mühendisi	422
Satış Danışmanı	392
Ziraat Mühendisi	237
Eczacı	211
Giyim ve Giyim Aksesuarları Satış Elemanı	210
Boya Satış Elemanı	210
İthalat-İhracat Müdürü	210
Yazılım Destek Uzmanı	198
Makine Mühendisi	168
Ön Muhasebeci	119
Satın Alma Sorumlusu	112
Bilgisayar Destekli Muhasebe Görevlisi	105
İnsan Kaynakları Uzmanı	102
İlaç Tanıtım-Satış Mümessili (Reprezantı)	63
Muhasebe Meslek Elemanı	49
Diğer Meslekler	1.462
Genel Toplam	**7.430**

Kaynak: İPA 2021

Tablo 5'de toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektöründe tespit edilen açık işlerin eğitim düzeylerine göre incelenmesi sonucu işverenler tarafından yükseköğretim mezunu talep edilen açık işler görülmektedir. Sektörde yükseköğretim mezunu için verilen 7 bin 430 kişilik açık iş tespit edilmiştir. İşverenlerin meslek yüksekokulu, lisans ve lisans üstü seviyesinde işgücünü tercih ettikleri açık iş pozisyonları için ilk sırada aradıkları meslek ise 843 kişilik açık işle Pazarlama Müdürü olmuştur. İkinci sırada 841 kişilik açık iş ile Eczacı Kalfası, üçüncü sırada 631 kişilik açık iş ile Eczane Hizmetleri Teknikeri yer almaktadır.

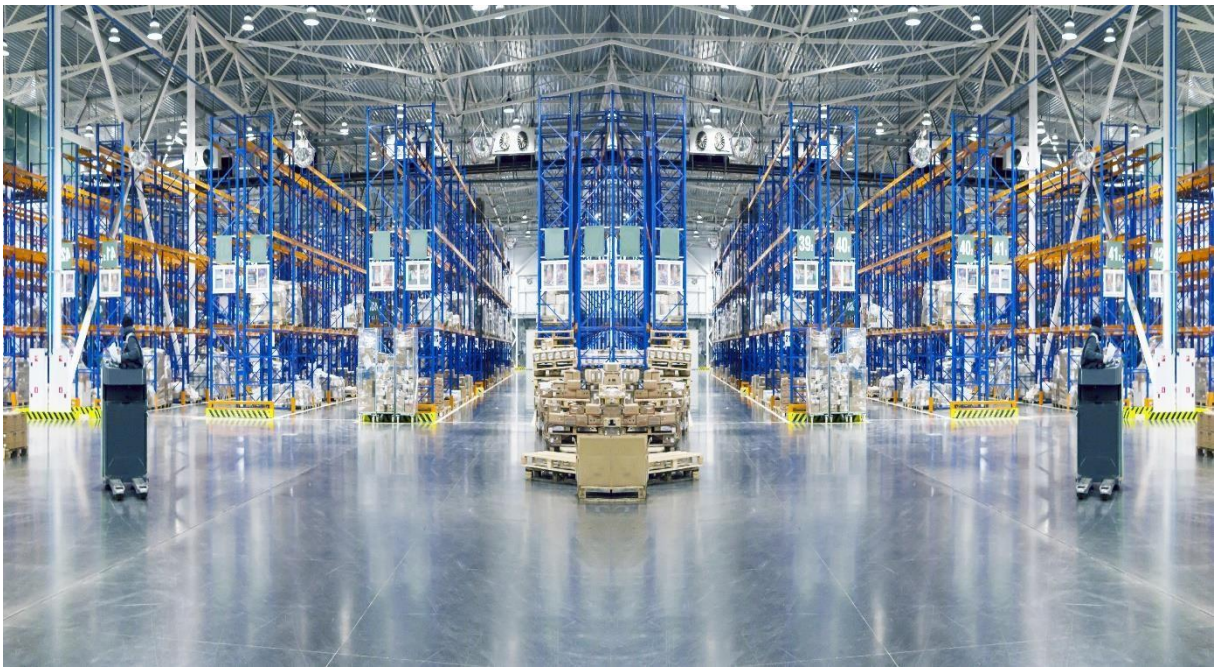

TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER

İşgücü piyasasında, talep tarafı zaman zaman eleman temininde güçlük yaşayabilmektedir. Araştırma kapsamına giren 2+ istihdamlı işyerlerine son 1 yıl içinde hangi mesleklerde eleman temininde güçlük çektikleri ve bunun nedenleri sorulmuştur. Bu bölümde toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektöründe işverenlerin eleman temininde güçlük çekilen kişi sayıları meslek ayrıntısında incelenecektir.

Grafik 12: Eleman Temininde Güçlük Çeken İşyeri Oranı

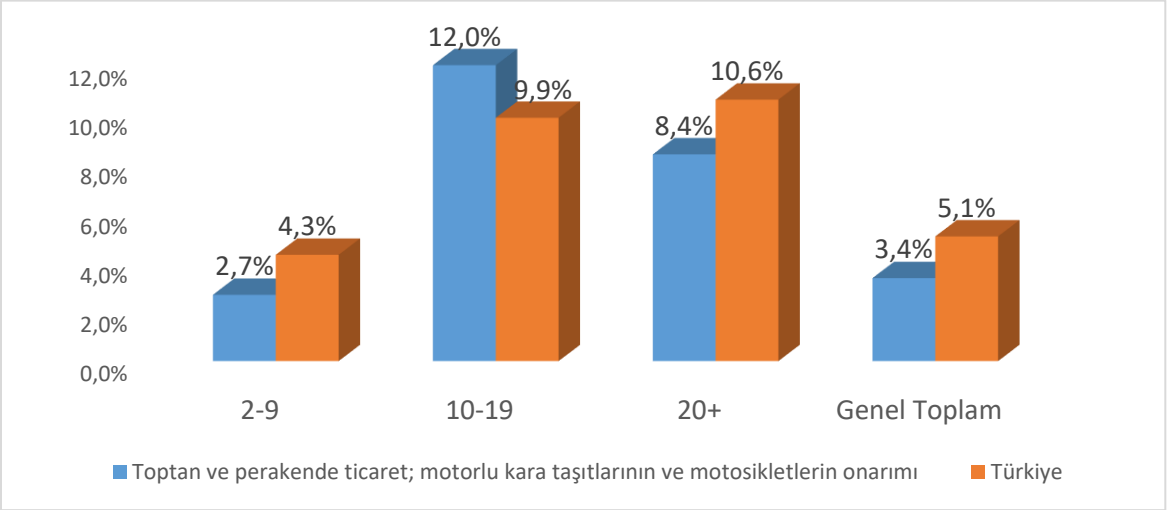

Kaynak: İPA 2021

Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektöründe araştırma kapsamına giren toplam 471 bin 116 işyerinden 32 bin 313'ünde son 1 yılda eleman temininde güçlük çekildiği tespit edilmiştir. Geçtiğimiz yıl 10+ istihdamlı işyerlerinde yüzde 9,6 olan temininde güçlük çekme oranı, bu yıl yüzde 10,6 olarak gerçekleşmiştir. 2-9 istihdamlı işyerlerinin yüzde 2,7'si, 10-19 istihdamlı işyerlerinin yüzde 12'si, 20+ istihdamlı işyerlerinin yüzde 8,4'ü ve toplamda ise yüzde 3,4'ünün eleman temininde güçlük çektikleri tespit edilmiştir. Sektörde eleman temininde güçlük çeken toplam işyeri oranı, yüzde 5,1 olan Türkiye geneli oranına göre daha düşük oranda gerçekleşmiştir.

Tablo 6: Meslek Grubuna Göre Temininde Güçlük Çekilen Kişi Sayısı

Meslek Grupları	2-9	10-19	20+	Genel Toplam
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	210	684	324	1.218
Hizmet Ve Satış Elemanları	3.154	998	1.306	5.457
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	1.892	108	597	2.597
Nitelikli Tarım, Ormancılık Ve Su Ürünleri Çalışanları	0	195	59	254
Profesyonel Meslek Mensupları	1.682	4	415	2.101
Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	7.990	1.288	1.429	10.706
Teknisyenler, Teknikerler Ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	4.415	784	415	5.614
Tesis Ve Makine Operatörleri Ve Montajcılar	1.682	978	1.658	4.318
Yöneticiler	0	0	47	47
Genel Toplam	**21.026**	**5.039**	**6.247**	**32.313**

Kaynak: İPA 2021

Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektöründe 471 bin 116 işyerinden 32 bin 313 kişinin temininde güçlük çekildiği tespit edilmiştir. Toplam temininde güçlük çekilen kişilerin yüzde 65,1'i 2-9 istihdamlı işyerlerinde bulunmaktadır ve temininde güçlük çekilen kişi sayısı 21 bin 26'dır. Toplam temininde güçlük çekilen kişilerin yüzde 15,6'sı 10-19 istihdamlı işyerlerinde bulunmaktadır ve 5 bin 39 kişinin temininde güçlük çekilmiştir. Bu oranlar 20+ istihdamlı işyerlerinde yüzde 19,3 ve temininde güçlük çekilen kişi sayısı 6 bin 247 olduğu görülmektedir.

Sektörde meslek grubuna göre temininde güçlük çekilen toplam 32 bin 313 kişinin 10 bin 706'sı yani yüzde 33,1'i "Sanatkarlar Ve İlgili İşlerde Çalışanlar" meslek grubunda olduğu görülmektedir. İkinci sırada ise "Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları" meslek grubunun olduğu tespit edilmiştir. Ülke geneli eleman temininde güçlük

çekilen meslek gruplarına baktığımızda ise ilk iki sırada olan meslek gruplarından Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar grubunun yüzde 30,4, Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek grubunun ise yüzde 28,3 oranı ile ikinci sırada yer almaktadır.

Tablo 7: Temininde Güçlük Çekilen Meslekler

2-9	10-19	20+	Genel Toplam
Satış Danışmanı	Mobilya Montajcısı	Garson	Satış Danışmanı
Motor İmalat Bakım Ve Onarım İşçisi	Mermer Blok Kesme Makinesi Operatörü	Diğer Metal İşlemcileri	Garson (Servis Elemanı)
Garson (Servis Elemanı)	Pazarlamacı	Kasap	Motor İmalat Bakım Ve Onarım İşçisi
Dekoratif Ev Tekstili / Ev Tekstil Konfeksiyon Teknisyeni	Satış Danışmanı / Uzmanı	Dikiş Makinesi Operatörü-Kumaş	Otomotiv Kaporta İşçisi
Otomotiv Kaporta İşçisi	Reyon Görevlisi	Geri Dönüşüm İşçisi	Temizlik Görevlisi
Temizlik Görevlisi	Akaryakıt Satış Elemanı (Pompacı)	Zirai Ürünler Satış Elemanı	Dekoratif Ev Tekstili / Ev Tekstil Konfeksiyon Teknisyeni
Mobilya Ve Dekorasyon Montaj Ustası	Bireysel Isıtma Tesisatçısı	Satış Danışmanı / Uzmanı	Mobilya Ve Dekorasyon Montaj Ustası
Geri Dönüşüm İşçisi	Depo Sevkiyat Sorumlusu	Beden İşçisi (Genel)	Pazarlamacı
Eczacı Kalfası	Dış Ticaret Uzmanı	Makineci (Dikiş)	Geri Dönüşüm İşçisi
Biyomedikal Mühendisi	Ekmek Satış Elemanı	İç Giyim Konfeksiyon Makineci	Mobilya Montajcısı

Kaynak: İPA 2021

Tablo 7'de sektördeki temininde güçlük çekilen ilk 10 mesleğe yer verilmiştir. İlk sırada "Satış Danışmanı" mesleğinin temininde güçlük çekildiği daha sonra "Garson (Servis Elemanı)", "Motor İmalat Bakım Ve Onarım İşçisi", "Otomotiv Kaporta İşçisi", "Temizlik Görevlisi" meslekleri olduğu görülmektedir.

Grafik 13: Eleman Temininde Güçlük Çekilme Nedenleri

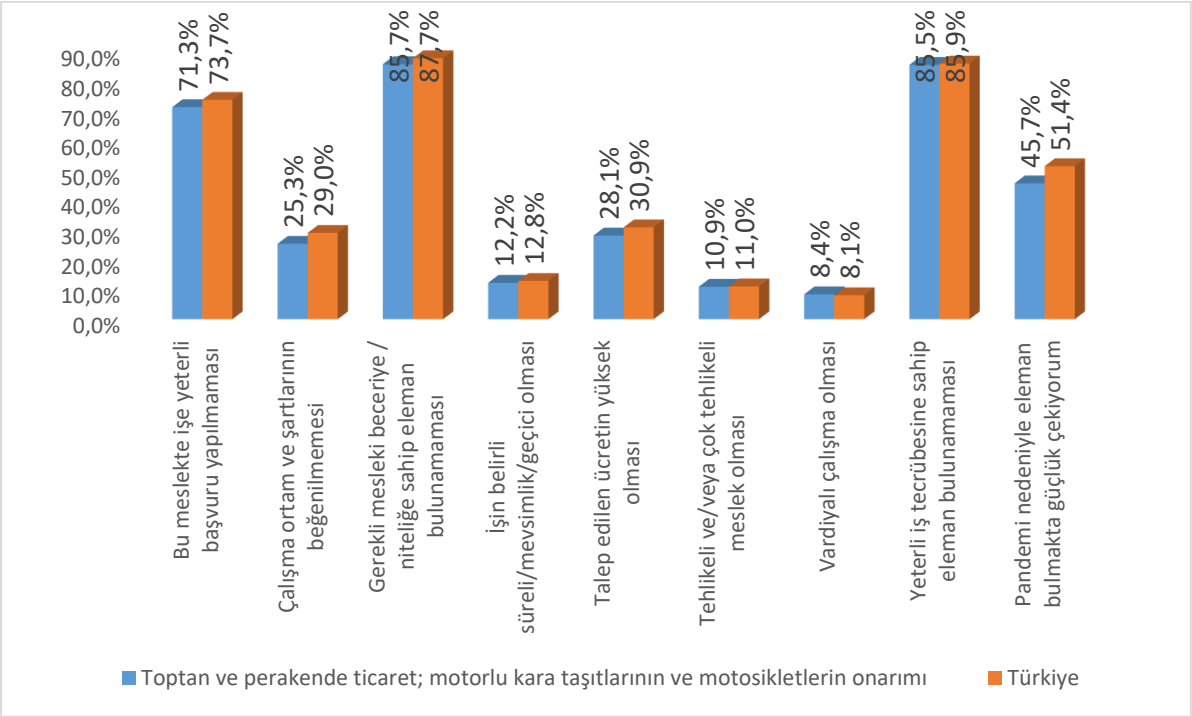

Kaynak: İPA 2021

Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektöründe eleman temininde güçlük çekilen kişilerin yüzde 85,7'sinin gerekli mesleki beceriye / niteliğe sahip eleman bulunamaması nedeni ile temininde güçlük çektikleri tespit edilmiştir. Bu oran Türkiye genelinin 2 puan altında gerçekleşmiştir. Daha sonra yüzde 85,5 oranında ise yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması ve yüzde 71,3 ile bu meslekte işe yeterli başvuru yapılmaması nedenleri ön plana çıkmıştır. Sektörde, eleman temininde güçlük çekilme nedenlerinden ilk üç sıra, Türkiye geneli ile aynı gerçekleşmiştir.

Tablo 8: 20+ İşyerlerinde İllere Göre Açık İş ve TGÇM Sayıları

İl	Açık İş Sayısı	TGÇM
İSTANBUL	5.998	2.494
İZMİR	1.087	444
ANTALYA	723	134
ANKARA	618	359
MUĞLA	479	42
BURSA	462	201
KOCAELİ	454	159
TEKİRDAĞ	274	111
BALIKESİR	243	98
GAZİANTEP	216	44
SAMSUN	200	61
ERZURUM	170	12
MERSİN	166	51
ÇANAKKALE	162	53
MANİSA	161	95
KONYA	153	99
AYDIN	148	78
ADANA	148	47
ŞANLIURFA	123	54
KAYSERİ	115	122
SAKARYA	110	123
ESKİŞEHİR	101	46
DÜZCE	101	52
ZONGULDAK	99	60
TRABZON	99	39
MALATYA	84	79
KAHRAMANMARAŞ	77	7
ORDU	72	64
DENİZLİ	72	54
AKSARAY	69	21
YALOVA	68	17
HATAY	64	27
SİVAS	63	63
KÜTAHYA	59	39
KIRKLARELİ	56	39
ÇORUM	51	16
TOKAT	49	28
KASTAMONU	46	46
ISPARTA	40	30
GİRESUN	38	21

İl	Açık İş Sayısı	TGÇM
ERZİNCAN	37	3
AFYONKARAHİSAR	36	44
BURDUR	35	47
VAN	33	15
MARDİN	31	70
KARABÜK	31	123
NEVŞEHİR	30	13
YOZGAT	30	31
DİYARBAKIR	29	29
BATMAN	29	31
BİLECİK	28	5
RİZE	27	5
ELAZIĞ	27	3
UŞAK	23	3
OSMANİYE	22	11
EDİRNE	20	20
BİNGÖL	20	15
GÜMÜŞHANE	18	0
ŞIRNAK	15	39
AMASYA	15	3
KARAMAN	14	4
KIRIKKALE	13	3
KARS	13	9
BOLU	10	31
ARTVİN	10	7
MUŞ	9	6
AĞRI	7	2
SİİRT	7	0
KİLİS	6	7
SİNOP	4	2
NİĞDE	3	7
BAYBURT	3	0
ARDAHAN	2	0
BARTIN	2	0
ÇANKIRI	2	2
KIRŞEHİR	2	7
BİTLİS	1	3
HAKKARİ	0	11
TUNCELİ	0	2
Genel Toplam	**14.166**	**6.247**

*Türkiye geneli sayısı, 20+ istihdamlı işyerlerinden alınan açık iş ve TGÇM sayısıdır.

Kaynak: İPA 2021

Grafikte sektörde araştırmaya katılan 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde, illere göre açık iş ve temininde güçlük çekilen eleman sayıları verilmektedir. Hem açık iş hem de temininde güçlük çekilen eleman sayılarında İstanbul ilk sırada yer almaktadır. Temininde güçlük çekilen eleman sayılarında ikinci sırada Ankara ve üçüncü sırada İzmir gelmektedir. Açık iş sayılarına gelince ikinci sırada İzmir ve üçüncü sırada ise Ankara gelmektedir.

GELECEK DÖNEM İSTİHDAM EĞİLİMLERİ

Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektöründe işverenlerin 2022 yılı Nisan sonu itibariyle istihdamlarının ne yönde değişim gösterecekleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda işverenlerden bir yıl sonraki istihdam değişimlerini meslek düzeyinde tahmin etmeleri istenmiştir.

Tablo 9: Sektörlere Göre Net İstihdam Değişimi

Sektör	Net İstihdam Değişimi	NİDO (%)
Bilgi ve iletişim	15.544	6,1%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	41.093	4,4%
İmalat	169.840	3,9%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	27.018	3,8%
Gayrimenkul faaliyetleri	3.641	3,7%
Toptan ve perakende ticaret	120.311	3,6%
İnşaat	39.881	3,1%
Finans ve sigorta faaliyetleri	5.387	3,0%
Diğer hizmet faaliyetleri	7.513	2,9%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	2.288	2,6%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	30.524	2,6%
Ulaştırma ve depolama	24.127	2,3%
Madencilik ve taş ocakçılığı	3.152	1,9%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	7.703	1,8%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	1.264	1,7%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	1.195	1,1%
Eğitim	3.657	1,0%
Türkiye Geneli	504.140	3,4%

Kaynak: İPA 2021

Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektörü oransal net istihdam değişiminde yüzde 3,6 ile Türkiye Genelinin üstündedir. Kişi sayısı olarak artışlar incelendiğinde; imalat sektöründen sonra, 120 bin 311 kişi ile Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektörü ikinci sırada yer almaktadır.

Tablo 10: Net İstihdam Artışı/Azalışı Beklenen Meslekler

Net İstihdam Artışı Beklenen Meslekler	Net İstihdam Azalışı Beklenen Meslekler
Satış Danışmanı	Endüstriyel Mutfak Ürünleri İmal İşçisi
Pazarlamacı	Diğer İmalat Ve İlgili İşçiler (Makine İle)
Kozmetik Ürünleri Satış Elemanı	Açık Hava Depo Görevlisi
Beden İşçisi (Genel)	Garson (Servis Elemanı)
Pazarlama Sorumlusu	Diğer Garsonlar, Barmenler Ve İlgili İşçiler

Kaynak: İPA 2021

Tablo 10'da net istihdam artışının ve azalışının beklendiği meslekler verilmiştir. Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektöründe araştırma kapsamına giren 2+ istihdamlı İşyerlerinden 2022 yılı Nisan sonunda istihdam artışının beklendiği ilk beş sırada yer alan meslekler; "Satış Danışmanı / Uzmanı", "Pazarlamacı", "Kozmetik Ürünleri Satış Elemanı", '' Beden İşçisi (Genel)'' ve "Pazarlama Sorumlusu" meslekleri olarak tahmin edilmiştir. İstihdam azalışının beklendiği meslekler ise "Endüstriyel Mutfak Ürünleri İmal İşçisi", "Diğer İmalat Ve İlgili İşçiler (Makine İle)", "Açık Hava Depo Görevlisi", ''Garson (Servis Elemanı)'' ve "Diğer Garsonlar, Barmenler Ve İlgili İşçiler" olarak beklenmektedir.

Tablo 11: Gelecek 10 Yıl İçerisinde İşgücü Piyasasında Yaşanan Teknolojik Değişim Ya Da Dönüşümün İstihdama Yansıması Oranları

Teknolojik Değişim Ya Da Dönüşümün İstihdama Yansıması	Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı	Türkiye
Fikrim yok	49,9%	50,3%
İstihdamı arttıracaktır	13,9%	16,2%
İstihdamı azaltacaktır	13,2%	12,2%
İstihdamı Değiştirmez	23,1%	21,3%
Genel Toplam	**100,0%**	**100,0%**

Kaynak: İPA 2021

Tablo 11 incelendiğinde gelecek 10 yıl içinde teknolojik değişim ya da dönüşümün istihdama yansıması oranlarında sektörde "fikrim yok" diyen işverenlerin yüzde 49,9 iken Türkiye Genelinde ise bu oran yüzde 50,3'e çıkmaktadır. Dikkat çeken en önemli veri, sektörde teknolojik değişim ya da dönüşümün istihdama yansımasında "istihdamı artıracaktır" diyen işveren sayısı oransal olarak Türkiye Genelinin 2,3 puan altında olduğu görülmektedir. Sektörde ve Türkiye Genelinde ''İstihdamı Değiştirmez'' diyen işverenlerin sayısı oransal olarak benzerlik sergiledikleri görülmektedir.

TOPTAN VE PERAKENDE TİCARET SEKTÖRÜNDE GELECEĞİN MESLEKLERİ

Sektörde; Dijital pazarlama, Yenilenebilir enerji, Hibrit eğitim, Model ve tasarım, İnsan bilgisayar etkileşimi, İnternet mağazacılığı, Elektrikli şarj istasyonu alanlarının ön plana çıkacağı öngörülmektedir.

Aşağıdaki görselde 10 yıl sonrasında Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektöründe ön plana çıkacak mesleklere yer verilmektedir.

Toptan Ve Perakende Ticaret Sektöründe gelecek 10 yıl içerisinde öne çıkacak ilk beş meslek; “Yazılım Mühendisi”, “Bilgisayar Mühendisi”, “Sipariş Hazırlama Görevlisi”, “Satış Pazarlama Analisti” ve “Bilgisayar Programcısı” meslekleridir.

SONUÇ

Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektör raporu, 22 Mart – 30 Nisan 2021 tarihleri arasında gerçekleştirilen 2021 yılı İşgücü Piyasası Araştırması sonuçlarından derlenerek yazılmıştır. Bu rapor sektörün mevcut durumunu, istihdam yapısını, ihtiyaçlarını ve gelecek dönem istihdam eğilimlerine yönelik bilgiler vermektedir.

2021 yılı İşgücü Piyasası Araştırması kapsamında Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı sektöründe 471 bin 116 işyeri için veri derlenmiş olup, bu işyerlerinde toplam 3 milyon 364 bin 454 çalışan tespit edilmiştir.

Sektörde faaliyet gösteren işyerlerinin yüzde 91,4'ü 2-9 arası istihdamlı işyerlerinden ve yüzde 5,2'si 10-19 arası istihdamlı işyerlerinden oluşmaktadır. 20 ve daha fazla istihdamlı işyeri sayısı ise toplam işyerleri içinde yüzde 3,4 oranında bulunmaktadır.

Sektörde araştırma kapsamına giren işyerlerinde toplam 3 milyon 364 bin 454 çalışan tespit edilmiştir. Çalışanların yüzde 69,1'i erkeklerden, yüzde 30,1'i ise kadınlardan oluşmaktadır. Araştırma kapsamında bulunan işyerlerinde Türkiye genelinde toplam çalışan sayısı 14 milyon 911 bin 962 olarak tespit edilmiş olup, Türkiye genelinde toplam çalışanların yüzde 28,1'i kadınlardan oluşmaktadır. Sektörde kadınların ağırlığı Türkiye geneline göre 2 puan daha fazladır. Sektörde çalışan her 3 kişiden yaklaşık olarak 1 tanesi kadındır.

Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektöründe işyeri ve mevcut istihdam verilerinden hareketle Türkiye geneli içindeki durumu değerlendirildiğinde; sektör, ülkemiz istihdamının yüzde 22,6'sını barındırmaktadır.

Araştırma kapsamında toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektöründe 471 bin 116 işyerinden 20 bin 341'inde çalışma döneminde açık iş olduğu tespit edilmiş olup, 20 bin 341 işyerinden toplam 43 bin 183 kişilik açık iş olduğu bilgisi alınmıştır.

Sektörde açık işi olan işyerleri, sektördeki araştırma kapsamındaki tüm işyerlerinin 4,3'üne tekabül etmektedir. Bu oran Türkiye genelinin 0,8 puan altındadır.

Sektördeki açık iş oranı yaklaşık yüzde 1,1 olarak tespit edilmiştir. Bir diğer ifadeyle sektörde 100 kişilik istihdam potansiyelinin yaklaşık 99'unun fiili istihdamda olduğu, yaklaşık bir kişilik ise personel açığının bulunduğu tespit edilmiştir. Açık iş oranı Türkiye genelinde yüzde 1,5 olarak tespit edilmiştir. Sektörün açık iş oranı Türkiye geneli açık iş oranından yaklaşık 0,4 puan altında gerçekleşmiştir. Sektörün eleman ihtiyacı Türkiye ortalamasının altındadır.

Sektörde 2+ istihdamlı işyerlerinden alınan toplam 43 bin 183 kişilik açık işin yüzde 42,8'inde cinsiyet anlamında özel bir tercihte bulunulmamıştır. İşverenler söz konusu açık işlerinde cinsiyetin önemli olmadığını ifade etmek istemişlerdir.

Genel anlamda sektördeki 2+ istihdamlı işyerlerinden alınan açık işlerin yüzde 35,5 gibi yüksek bir oranda genel lise eğitim düzeyi talep edilmektedir. Bu eğitim düzeyinden sonra en çok talep edilen eğitim düzeyi ise yüzde 24,3 ile herhangi bir eğitim düzeyi aramamaktadır. Üçüncü sırada talep edilen eğitim düzeyi yüzde 15,1 ile lise altı eğitim düzeyidir. Bu oranlar, sektörün mevcut istihdamından sonra ihtiyaç duyulan işgücü eğitim seviyesinin durumunu göstermektedir.

Sektördeki tespit edilen tüm açık işler için talep edilen beceriler sıralandığında ilk sırada "İletişim ve İfade Yeteneği", ikinci sırada "İş Tecrübesi", üçüncü sırada ise "Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe" bulunmaktadır.

Sektörde 43 bin 183 kişilik açık iş tespit edilmiş olup bu açık işler 554 farklı meslekte bulunmaktadır. 2 bin 664 kişilik açık işle ilk sırada Satış Danışmanı / Uzmanı, 1.682 kişilik açık işle ikinci sırada Eczacı Kalfası, 1.415 kişilik açık işle üçüncü sırada Temizlik Görevlisi meslekleri yer almıştır.

Sektörde araştırma kapsamına giren toplam 471 bin 116 işyerinden 32 bin 313'ünde son 1 yılda eleman temininde güçlük çekildiği tespit edilmiştir. Geçtiğimiz yıl 10+istihdamlı işyerlerinde yüzde 9,6 olan temininde güçlük çekme oranı, bu yıl yüzde 10,6 olarak gerçekleşmiştir.

Sektörde meslek grubuna göre temininde güçlük çekilen toplam 32 bin 313 kişinin 10 bin 706'sı yani yüzde 33,1'i "Sanatkarlar Ve İlgili İşlerde Çalışanlar" meslek grubunda olduğu görülmektedir. İkinci sırada ise "Teknisyenler, Teknikerler Ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları" meslek grubunun olduğu tespit edilmiştir.

Temininde güçlük çekilen mesleklerde ilk sırada “Satış Danışmanı / Uzmanı” mesleğinin temininde güçlük çekildiği daha sonra “Garson (Servis Elemanı)”, “Motor İmalat Bakım Ve Onarım İşçisi”, “Otomotiv Kaporta İşçisi”, “Temizlik Görevlisi” meslekleri olduğu görülmektedir.

Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektöründe eleman temininde güçlük çekilen kişilerin yüzde 85,7’sinin Gerekli mesleki beceriye / niteliğe sahip eleman bulunamaması nedeni ile temininde güçlük çektikleri tespit edilmiştir. Bu oran Türkiye genelinin 2 puan altında gerçekleşmiştir. Daha sonra yüzde 85,5 oranında ise Yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması ve yüzde 71,3 ile Bu meslekte işe yeterli başvuru yapılmaması nedenleri ön plana çıkmıştır. Sektörde, eleman temininde güçlük çekilme nedenlerinden ilk üç sıra, Türkiye geneli ile aynı gerçekleşmiştir.

Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektörü oransal net istihdam değişiminde yüzde 3,6 ile Türkiye Genelinin üstündedir. Kişi sayısı olarak artışlar incelendiğinde; imalat sektöründen sonra, 120 bin 311 kişi ile Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektörü ikinci sırada yer almaktadır.

Sektörde, yatırım planlayan işyerlerinin yüzde 62,8’i “ilave yatırım”, yüzde 16,4’ü “teknolojik yatırım, yüzde 20,5’i “stratejik yatırım” yapacağını, yüzde 23,4’ü “diğer yatırım” seçeneğini belirtmişlerdir.

Sektörde e-ticaret uygulama oranı 2+ istihdamlı işyerlerinde yüzde 12,5 iken Türkiye genelinde bu oranın yüzde 9,1’e düştüğü gözlemlenmiştir.

Sektörde ve Türkiye genelinde her 10 işverenden 7’sinin pandemiden kaynaklı işlerinin azaldığını belirtmişlerdir.

Sektördeki 10+ istihdamlı işyerlerininin son beş yılın açık iş oranları incelendiğinde 2017 yılından 2018 yılına kadar bir artış yaşandığı görülmekte olup ancak 2018 yılından 2020 yılına kadar bir azalış olduğu gözlemlenmektedir. 2020 yılındaki açık iş oranındaki düşüş pandemiden kaynaklı olabileceği değerlendirilmektedir. Ayrıca her yıl araştırma işgücü piyasasının daha hareketli olduğu Nisan ve Mayıs aylarında gerçekleşirken 2020 yılında Ekim ve Kasım aylarında gerçekleşmesi bu tabloyu ortaya çıkarmış olabileceği

değerlendirilmektedir. Fakat bu yılki araştırma Mart ve Nisan aylarında gerçekleşmesi neticesinde 2021 yılı açık iş oranın yükselmesinde rol oynadığı görülmektedir.

Sektörde, gelecek 10 yıl içinde teknolojik değişim ya da dönüşümün istihdama yansıması oranlarında sektörde "fikrim yok" diyen işverenlerin yüzde 49,9 iken Türkiye Genelinde ise bu oran yüzde 50,3'e çıkmaktadır. Dikkat çeken en önemli veri, sektörde teknolojik değişim ya da dönüşümün istihdama yansımasında "istihdamı artıracaktır" diyen işveren sayısı oransal olarak Türkiye Genelinin 2,3 puan altında olduğu görülmektedir. Sektörde ve Türkiye Genelinde ''İstihdamı Değiştirmez'' diyen işverenlerin sayısı oransal olarak benzerlik sergiledikleri görülmektedir.

Sektörde; Dijital pazarlama, Yenilenebilir enerji, Hibrit eğitim, Model ve tasarım, İnsan bilgisayar etkileşimi, İnternet mağazacılığı, Elektrikli şarj istasyonu alanlarının ön plana çıkacağı öngörülmektedir.